

ŽENSKE LISTY

Nákladem Ženského Výrobního Spolku Českého.

Redakce Elišky Pechové-Krásnorské.

OBSAH: Ideál ženy emancipované. Úvaha Julie Gintlové. — Stejně právo všem! — Dopisy: Z K.... Píše Otokar Klazar. — Literatura a umění: Modní žurnály. Úvaha Bětky Rozmarné. — Česká malířka. — Prémie Umělecké Besedy. — Podobizna Fr. L. Čelakovského. — Zprávy spolkové a školní. — Směs. — Fenilleton: Listi jesenní. Básně Irmy Geisslové. — Přišla do rozumu. Ke karakteristice pohorského lidu našeho od Karoliny Světlé. — Listárna redakce.

Ideál ženy emancipované.

Úvaha Julie Gintlové.

I.

Mluví a piše se nyní mnoho o postavení ženy ve společnosti. Jedni prohlašují ji za neschopnou všeho důkladnějšího vzdělání duševního, všeho samostatného jednání, odsuzujíce ji jen k životu, který spisovatel německý, na slovo vztatý, nazývá „ein verstricktes, vernähtes, verkochtes Leben“ a pro už ženy politoval; k životu v domácnosti, v krubu úzkém prací mechanických, ducha nenamáhajících, ba i naprosto nezaměstnávajících.

Druzí ženu staví na roven s mužem, připisujíce jí vytrvalost jeho v boji s poměry nepřátelskými, sílu jeho v překonávání překážek na dráze jeho se vyskytujících a žádají pro ni všecka práva mužova bez výjimky a bez všelikého omezení.

Každá z těchto stran tvrdí, že jen žena dle zásad jejich vychovaná stává se takou, jakou býti má a sice jako divka, jako společnice mužova i jako matka.

Upřímně řečeno, nesouhlasíme docela ani s jednou ani s druhou stranou, také ale nezatracujeme ani princip „konzervativců“, kteří nestojí o to, aby duch ženy se vzdělával, ani „radikálů“, kteří tomu chtějí, aby žena rovně právo měla s mužem. Dle přesvědčení našeho chybou velice, kdo ze ženy vychovati chtejíce jen stroj, pěstují všecka její nadání k výkonům mechanickým, vlohy ducha jejího však buď zcela ladem nechávajíce, neb jen povrchně se jich dotýkajíce, pod záminkou, že to lépe býti nemůže, protože prý žena pro přirozenou tékatost nevydrží při práci důševní, vážné a trvalé.

O jak se mylí, neb jak zlomyslné jest jejich tvrzení! Žena zaisté obdařena jest duchem bystrým, k práci pilné a neunavně schopným; dokáži jim toho již na nejbližším příkladu oni, kdož viděli studovati mladé učitelky. Tékatost ženy začasté se jevíci jest chybou vychováním špatným vypěstovanou.

Ale mají pravdu, když praví, že se žena důkladně znáti má ve všem, co domácnosti se týče, poněvadž hlavní jeviště působení jejího jest -- dům.

Městská
veřejná lidová knihovna
v Jičíně.

Studijní a vědecká knihovna
Hradec Králové

23104 9070273

Přisvědčení nám nelze těm, kteří tomu chtějí, aby žena, opustíc přirozené působiště, nastoupila pojednou dráhu práce veřejné v nejširším to smyslu, pronéstí by měla rovněž závažné slovo jako muž ve vědě, v umění, v státě. Poměry společenské nynějších dob, charakter, jakého duch ženy až do našich časů nabyl, se tomu protiví. Muž po nesčíslné generace proháněl ducha svého jako mláděho oře trnitými cestami myšlenky, vyevičil, otužil jej a připravil pohlaví svému bohatou zásobu schopností a sil.

Žena po staletí v porobě nevědomosti úpíci, ze spánku hlubokého před nedávnem teprv probuzená, nastrádati nemohla deerám svým sily takové, by tyto závoditi mohly co do práce duševní ve všem a všude s mužem. Snad pozdější doby uskuteční, čehož nyní dle náhodu našeho dosíci nelze.

Ale souhlasu úplného dochází u nás snaha, sprostiti ženu pouť kterými sevřena *nežila*, ale *živořila*; snaha, vyvěsti ji ze tmy na světlo, otevřítí jí ráj vědy a připravit ji dráhy takové, které se od jejího přirozeného stanoviska neodchylují, aneb povaze ducha i těla jejího se neprotivují.

Ku konci úvodu našeho dlužno nám zmínti se o vzorech, jimž se obě strany honosí a dotknouti se slovem příkladů ze skutečnosti, na které se odvolávají. Musíme se přiznat, že dokonalá žena, byť dle názorů konservativců, totiž duševně nevzdělaná, ale dobrivá, laskavá, bohabojná a skromná hospodyně stokráte lépe se nám líbí, nežli nadutá, ještná, vši ženskosti prostá, byť i opravdu učená mužatka, nepodařená to dle radikálů nepřirozeně a přenáhleně vypěstovaná rostlina.

Že za našich časů žen učených bez nadutosti a ještnosti, — dokonalých vzorů pravé duševní emancipace ženské vídáme jen zřídka, zdá se nám býti zlem zcela přirozeným.

Učených mužů jest mnoho, svět si jich sic váží, ale jest jim zvyklý. Každé hnutí učence toho kterého nevzbuzuje hned tak pozornost všech.

Žena učená — tof bílá vrána, kuriosita, které se jedni obdivují, druzí snad smějí, ale o které mnozí vědí a mluví; tof ovšem při slabších a mělkých povahách prožluklou tu ještnost, za našich dob již z mládí u ženy pěstovanou, krmí tak, že roste, bují, se nadýmá, až i tu učenost pteroste. Tím větší čest ženám duševně vynikajícím a při tom skromným.

Dovolili jsme si vyložiti, v čem dle našeho mínění každá ze stran protivných, o postavení ženy ve společnosti rokujících, se mýlí, v čem ale pravdu má. Jak obě se v náhledech rozcházejí!

A jak pěkně by se shodly, kdyby každá — něco připustila a — od něčeho upustila. Jak krásných resultátů by se docílilo zasadami umírněnými obou táborů!

Vyzýváme je k smíření, k sjednocení jich náhledů; a se ženami, se světem bude dobré.

Nám však ať dovolí, bychom nakreslili obrázek, jak by asi vypadala žena, dle této sjednocených pravidel vychovaná, zároveň ale podati náčrt vypěstování tohoto ideálu ženy emancipované v pravém slova smyslu. Povědi nám pak, jestli by žena taková se jim líbila a jestli by emancipaci námi navrženou snad přece deerám svým dovolili.

II.

Náš vzor jest deerou rodičů v pravdě vzdělaných. Když se narodila, nepravil otec: „Aj což, holka!“ Muž předsudků prostý přijal vděčně z rukou přírody poupatko, v kterém ještě jiskra božská drimala, děkoval bytosti, osudy všeho tvorstva řídící, že mu svěřena intelligence, kterou vzbudit smí k působení, ježto vývoj řídit a sledovati mu dovoleno až k úplnému výkvetu; slasť to a rozkoš, které účastní jsou na širém světě jen matka, otec a učitel.

Přijímá tedy s radostí klenot dražší všech; nad kolébkou pak dítěte klidně spícího podává ruky své družce uvědomělé a oba přislíbjí sobě, že bedlivě stříci budou pokladu svého, že šetřiti nechťejí ni práce, ni namáhání, že prostředků všech použijí, aby vypěstovali z poupě květ čarowný a plod oblažující.

V první době žití mladého tvora přičívuje se matka, aby vyuvinování se sídla myšlenky a citu ničím rušeno nebylo, aby čivy zbytečně se nedráždily. Čistota největší, ne příliš teplo, klid, pravidelné pobývání v čerstvém vzduchu venkovském, žádného otfásání útlých organů silným kolébáním a hýčkáním atd.; potrava silicí, ale jednoduchá, z které vypuštěny jsou všecky líhoviny. Divenka tělesně vykvetá, jest zdráva, a již již očka, která až posud hleděla, aniž viděla, upírají se na předmět nejbližší — na oko matčino, bez ustání nad dítětem bědicí. Duch se probouzí, blavní úkol rodičů nastává.

Každé hnutí pozoruje, bádají po přičinách jeho a brzy jako kniha otevřená před nimi leží duše dítěte; znají je úplně a proto mohou citům a náklonnostem dráhu vykazovati, omezujíce neb napomáhajíce.

Matka vybledala sobě pomocnici, osobu to dobrou, povolnou, veselou, ale starší. Nařídila jí bedlivě a rozumně, jak má s dítětem zacházeti i přenesla na ni část mocí své, aby chůva neměla jen svízelů opatrování bez práv, a k upokojení neb potrestání dítěte neužila prostředků, které podnět dávají nemravům a chybám, ba takřka je zakládají.

Matka rozumná, majíc na zřeteli, že malé příčiny mívají zácasté závažné následky, nedovoluje, aby ještnost a marnivost již z nejútlejšího mládě vyhýckána byla v dívce.

Nefintí dcerušky již v peřince, nestaví jí nikdy před zrcadlo, neříká jí: To je hezká holčička, ta má šatičky, to jí to slusí!

K čistotě, k jednoduchosti jí vede, krasocit jiným spůsobem v ní vzbuzuje, ukáže jí květinu, motýla i praví: Tof pěkná květinka, a jak krásná jsou ta zvířátka. Podívej se na hvězdičky, jak se třpytí!

Později připojuje ještě: Vše to učinil Otec nás všech!

Zkrátka vede dítě k pozorování krásy mimo sebe, v přírodě. Netrpí také svědomitá ta matka, aby dítě každou chvíli zaměstnání, hru svou měnilo, ví sice, že malé dítě dlouho při jedné věci nevydrží, ale přílišnou tu těkavost nepodporuje, po chvíli zahozenou věc opět dá deeruče a snaží se, aby delší čas jí se zaměstnávala.

Nezasypává jí též hračkami, naučila by se rozkošemi plýtvati a neuspokojila by se malým, skromným potěšením.

Velikých radostí jest pořídka v životě, ale malých velmi mnoho; tyto vlastně činí člověka šťastným; jich vyhledávati, jimi se spokojiti, k tomu vede matka rozumná a opravdu milující divenku svou.

*

Rodiče nejenom že *znají* duši dítěte svého, ale vědí též, že jim náleží. Dívka vystoupivší z věku dětského egoismu, přilne láskou vřelou k dvěma andělům strážným, ji provázejícím; důvěrně k nim pohlíží, ze všech citů a myšlenek sama se jim povídá, vědouc, že vždy u nich najde rady, útěchy.

Otec mnoho s deceruškou rozmlouvá, vždy ji poučuje způsobem zajímavým a budí v ní chuf k učení tak, že když nastává doba pravidelného cvičení ducha, dítě s radostí do školy spěchá.

Rodiče hledí k tomu, aby dítě povinnostem svým svědomitě dostalo a tak přivyklo rádně plnit úkoly, které mu budou v životě uloženy.

Pokud stačí jim chvíle volné, přesvědčují se, rozumí-li také dítě všemu, čemu se učí, vyptávají se, dávají si povídati, žádají vlastní nábledy dívčiny a tak dále.

Svěřili dívku učitelce, a to učitelce řádné, která totiž z povolení, z lásky k mládeži a ne z ještěnosti, neb pro chléb jenom stav svůj zvolila, která dítky vyučuje a zároveň vychovává, vedouc je k samostatnosti ducha, k ušlechtilosti smýšlení, která slovem se snaží, by dívky tomu, čemu se učí, naučily se dobré, by ale zároveň se staly povahami morálními.

Ve škole též učí se dívka náboženství; není to ale holé z paměti odříkávání pravidel, nébrž učitel etichodný, který zná vznešený svůj úkol, vede ji k poznání pravdy, Boha, vede ji k lásce k bližnímu, učí ji milovati toho, jenž dal světu náboženství čisté, vznešené, náboženství, kterému roveň nebude, není, nebylo.

Fod dohlídkou čtyř těch osob prošla dívka třídy nižší a vyšší. Nabyla mnoho vědomostí, důkladně se v nich zná, ale ani ve snu jí nenapadá, by byla domýšlivou, a za lepší, za *vzdělanější* jiných (Pokračování).

Stejně právo všem!

Kterákoli dívka chtěla by se věnovati povolání učitelskému, může jak známo, po náležitém přípravném vzdělání do běhu pro učitelky přijata být, jestliže totiž předcházející zkouškou byla toto vzdělání své dokázala. Na ústavu pro učitelky věnuje se potom pracným studiím, veškerou sílu její po čtyři léta vymáhajícím. O důkladnosti těchto studií může se přesvědčiti, komukoli libo, na konci každého školního roku při zkouškách, které se nyní veřejně na c. k. pedagogiu odbývají. Při zkoušce dospělosti i při zkouškách učitelských, teprve po dvouletém působení praktickém následujících, požaduje se od dívky té tatáž suma vědomostí, co od mužských jejích kollegů, až na nepatrnu odchylku v měřictví. Poněvadž cíl učitelek jest tentýž jako učitelů, tedy požadavek takový jest zajisté zeela odůvodněn a nebude proti němu ani jedna z učitelek samých ně namítati. Napak naplniti ji může zadostučiněním, — neboť když se od ní stejně mnoho žádá, co od mužů, též se u ní konečně předpokládá dlouho popíraná stejná schopnost.

Nepracují též nyní kandidátky učitelství v Čechách darmo; pojistěnou budou nosť jim zaručuje zákon školský, který zřejmě zní

v ten smysl, že všude na dívčích školách ženské síly učitelské ustavovány býti mají a pouze v případě, kdyby jich nebylo, teprve mužské. Též na nižších třídách škol smíšených, kde hoši i děvčata v jedné třídě se vyučují, mohou působiti učitelky. Netřeba teprve znova dokazovati prospěch plynoucí dívčím školám z tohoto ustanovení učitelek.

Děvčátko malé méně bude postrádati zvyklé péče matčiny, ucítí-li i ve škole stejně něžné vedení ruky ženské. Též však nikdo nebude chtít tvrditi, žeby větším, dospívajícím dívкам nebylo zvlášť třeba příkladu a dohlídky bytosť ženské.

Nemálo si toho važme, že právě první povolání, v kterém nám svěřeno bylo veřejně působiti, jest povolání tak krásné a důležité, ba nejdůležitější. Neb co může býti na světě důležitějšího nad vzdělávání mladých lidských pro život rozumný a prospěšný? Proto též každá uvědomělá učitelka oddá se povolání svému celou duší, a že je plnit bude při nejmenším tak svědomitě a pořádně jako muž, za to ručí svědomitosť a pořádkumilovnosť, která má hluboký základ v povaze ženské vůbec.

Tím nebudí řečeno, že není zde jako všude pravidla bez výjimky, a žeby nebylo také takových, z kterých ani svatosť povolání ani přísný ducha evik není s to setříti povrehnosť. Než jest jich chvála Bohu mezi učitelkami velmi málo.

Tedy schopnosť ku stavu učitelskému se nám připouští, aby se stala spůsobilou, k tomu každě z nás příležitost poskytnuta a lásky k věci nám zajistě neschází, — než kterak vypadá to s rozdelením práce?

Každý svědomitý učitel a učitelka jsou dostatečně zaměstnáni, jestliže vyplní svou povinosť ve škole, připraví si potřebné domácí práce a opraví náležité úkoly. Po práci takové, jakou jest vyučování, která vedle duševního i hmotné namahání vyžaduje, třeba odpočinku pro zdraví nevyhnutelného.

Nuže učitel muž odejde si po skončeném vyučování ze školy, ženština však tělesně útlejší tvor, ještě jest vázáná o několik hodin déle vyučovati ručním pracem bez všeliké náhrady a to jedině z té příčiny, že má k tomu dovednosť, která muži schází.

U vyučování industrialním byly v poslední době požadavky mnoho zvýšeny. Zařízen zvláštní celoroční běh pro učitelky industrialní, v kterém tyto učí se přistříhování prádla dle důmyslného spůsobu a jiným pracem, mimo to, že nabývají i poněkud vzdělání paedagogického. Na dívčích školách, kde učitelé působí, dosazovány bývají skutečně takovéto učitelky se služným ročním několika set, které nemajíce nic jiného na starosti, mohou náležitého výsledku ve svém předmětu docílit. Literní učitelka však kde působí, nucena jest přidávat ku svému vyučování předmět, pro který na oné škole v poměrech jinak zcela stejných jest zvláštní učitelka ustanovena, která své zvláštní služné dostává. Ze pak učitelka literní při nejlepší vůli není s to doma tolik připrav pro ruční práce žakyň činiti a neb je zakončovati vůbec a tak se jimi zabývati jako industrialní učitelka, leží na bíledni.

Ani předmětu samému tedy nemůže z rozdelení takového prospěch vyplynouti, industrialním učitelkám pak značně zmenšena jest

vání jazyků těchto; má otevřenou cestu ku mnohým studiím ještě jiným, při nichžto známost jazyka latinského je věcí potřebnou a mnohdy nevyhnutelnou, na př. ke studiím dějepisným; a konečně kdo umí latinsky, může témuž jazyku učiti zase jiné.

Že známost latiny tyto užitky praktické skutečně poskytuje, toho nikdo nebude popírat; ale právem připomene se k nim, že mají cenu jen pro toho, komu přichází vhod, a že zde dále v každém případě dlužno přihlédati k tomu, stojí-li užitek za práci vynaloženou.

Kdo chce někdy sám latině učiti, nebo kdo se chce věnovati studiím, při kterých je latina potřebná a nevyhnutelná, na př. studiím dějepisným nebo srovnávacím studiím jazyků romanských, pro toho má známost latiny velikou cenu praktickou, tomu stojí i praktický užitek latiny za práci vynaloženou, ať byla jakkoli veliká. Kdo však nesměřuje k cíli takovému a jen s tím užitkem praktickým spokojiti by se chtěl, že poznaje latinu, rozuměti bude cizím výrazům a snáze naučí se romanským jazykům jiným, ten podlé mé zkušenosti kouval by velmi draze.

Z cizích výrazů, obecně užívaných v jazyce našem a mnohem více v jazyčích jiných, ovšem valná část jest původu latinského; ale mylně jest domnění, že by latináři sama známost latiny stačila, aby významu jejich náležitě porozuměl. Slova recept, omnibus, patent, konkordat, protestant atd. pozná za latinská, ale významu, jaký je s nimi spojen, z latiny samy nepozná. Známost latiny poskytuje jen té výhody, že se hlásková forma těchto slov snáze pamatuje latináři než nelatináři; jejich významu musí se i latinář dopátrávat větším dílem cestou jinou, touž jako nelatinář.

Ulehčení, kterého poskytuje známost latiny, když se učíme některému jazyku romanskému, — dejme tomu franštině, jest zajisté veliké, ale dle mého poznání nikoli takové, aby pro ně samo před učením franštiny předcházeti mělo učení latině. Užitek záleží jenom v tom, že latinář valná část slov francouzských připadá povědoma a snáze se pamatuje i dle znění i dle významu; naproti tomu je však několikráté více slov takových, kde známost latiny nepomáhá nic, a jest ohýbání slov a vazba jejich syntaktická, kde známost latiny buď taktéž nic nepomáhá nebo dokonce mate. Proto myslím a tvrdím, že by plýtvat časem a prací, kdo by se latině učil proto, aby si ulehčil studování franštiny nebo některého jiného jazyka romanského.

Ze všeho toho sama trvám vyplývá odpověď k otázce nahoře dotčené strany latiny na zvláštním oddělení škol sl. Spolku Výrobního. Má-li sl. Spolek na zřeteli posluchačky takové, které by si žádaly latiny pro užitek její idealní, nebo které by jí potřebovali chtěly ku povolání příštímu nebo ke studiím zvláštním, kde známost taková je věcí žádanou nebo nevyhnutelnou, tedy by bylo žádoueno a spravedlivě, aby se pro ně učení latinské zřídilo. Naproti tomu nemohl bych ku zřízení takovému raditi, kdyby mělo být jeho účelem jen usnadnění studií jazykových jakýchkoli jiných.

Dr. J. Gebauer.

Ideál ženy emancipované.

Úvaha Julie Gintlové.
(Pokračování.)

Jest také krásnou, ale ničeho o tom neví. Mimo vzdělanost ducha získala si též velikou znalost hospodářství.

Matinka již útlou dívenku brala s sebou k výkonům domácím, a jak k tomu čas stačil, zaměstnávala ji, ne snad jen tak žertem, ale hezky do opravy. Naucila ji neštítit se žádné práce. Přívětivého pohledu a laskavého slova — tak matka odměňovala obyčejně — dostalo se dívence stejnou měrou za dobře umyty talíř, čistě vydrhnuté prkénko, pěkně vyžehlenou zástěrku, ebutně připravený pokrm, jako za pořádnou slohovou úlohu, čistě provedený výkres, dobré přednešenou piseň a t. d. Proto dívka, považujíc práce všechny za stejně eti hodné a k vezdejšímu blahu vlastnímu i cizímu nutné, nepohrdá žádnou, vykonává je všecky stejně ráda.

Vědomosti, kterých nabyla, napomáhají k této náhledům; ne-považuje za vedlejší věci upravení pokrmů, zařízení bytu, čistotu vzduchu a tak dále, poněvadž ví, jak důležité jest toto vše pro zdraví těla i duše.

Vystoupivši ze školy, vyniká již dívka vědomostmi a zručností, ale rodičům vše to ještě nestáčí.

V starších dobách s jinými poměry a požadavky stávalo se zřídka, žeby dívka nebyla konečně se vdala. Jen chybami příliš obdarované, neb příliš hrdé a naduté zůstaly — seděti. Dostalo se jím za to často zaslouženého opovržení, a jméno „stará panna“ svědčívalo také, že osoba tak pokrtěná vlastní svou vinou účastna není eti, státi se společníci mužovou a matkou vzkvětající rodiny.

Opovržení tototo přeneslo se až na naše časy; nyní ovšem jest nezasloužené a jen nu, naše čtenářky se domyslí, jací lidé starými pannami opovrhují.

Každá dívka starou pannou zůstati může, nemá-li totiž peněz, aneb nenašne-li muže, kterého by milovali mohla; a proč zvláště vzdělané dívky osud tento mívají, každý sám si vysvětlí, aniž bychom o příčině úkazu toho slov šířili.

Nechceme nikoho uraziti. —

Otec a matka naši „emancipované“ dobře sobě předložili, že věčně žítí nebudou, že nastane doba, kdy dcera jejich osíří a snad státi bude sama ve světě. Kdož ví, najde-li muže povahy a ducha hodících se k jejímu duchu a k její povaze? Staniž se tedy jakkoliv, připravíme deeru svou na všecky možné případy a učiníme ji způsobilou k úkolu takovému, který by jí poskytl příležitosti vydělati sobě chleba vezdejšího; otevřeme jí dráhu, po které by kráčeti dovedla bez podpory cizí, slovem *samostatně*.

Znají dítě své, vlohy, náklonnosti jeho, ale přece dívky nad jiné stáří svého rozumnější, se tází, k čemu by chuti měla a povolání, poněvadž pouhou nádennici z ní mítí nechtějí.

Dívka volí; nemá za našich časů ovšem příliš na výběr. Studiím přípravným, zvláštním, abychom řekli specialním, věnuje se s celou duší, aniž při tom zanedbává systematického dalšího vzdělání všeobecného a prací domácích. Vše pod dohlídkou rodičů.

Pokračuje u vývoji talentů přírodou jí udělených; podporovati ji v tom považují rodiče za svatou povinnost svou.

Má-li dívka vlohy k jazykům, učí se jim, ale ne jak se to obyčejně u slečinek děje, způsobem povrchním, nudivým, ducha ubíjejícím, holým to drmolením pravidel a odříkáváním „slovíček,“ neb „básniček.“

Učí se jim nejen důkladně ale ještě k tomu — váháme vysloviti, že, jako muž, na základě — jazyků starých; odpuště, dámy a páновé — na základě latiny — a — ó Bože! neračte se příliš horsit — řečtiny!

A proč by ne! Vždyť v Římě a v Athenách i služky a dřevostepové *mluvili* latinsky a řecky.

Naše „emancipovaná“ — Bůh zachraň, aby mluvila, — ta zvolivší si znalost jazyků za obor svůj, jen s tatínkem se naučila též rozuměti a obdivovati se harmonické skladbě mluvnické obou těchto jazyků klassických, naučila se přirovnávati k nim grammatické soustavy několika řečí moderních, rozkoš to větší než — nejkrásnější ples.

Jeví-li se u ní talent k hudbě, tedy se jí nejedná jenom o brillantní přednešení několika salonních kousků, nýbrž chce náležitě umění tomuto i rozuměti; má-li talent hlubší, nespokojí se jenom reproducí cizích myšlének; své vlastní také chce v roucho tonu obléci. Aby náležitě ocenila klassická díla mistrů hudebních, k tomu jí pokus o vlastní komponování podá více světla, nežli celé povodně aesthetických frází. Proto učí se theorii hudby tak důkladně a přesně, jako by studovala matematiku. Dle náhledu našeho jest snaha taková zeela pochopitelna a nezaslahuje proto snad pokáraní. Což pak bychom měli za zlé tomu, kdožby psaní podle listáře psati nechtěl a sám ze sebe myšlény by čerpal?

A tak jest to se všemi vlobami. Každá se pečlivě pěstuje, jak se říká z fundamentu, a nižádných studií nesmí naše „emancipovaná“ bráti na lehkou váhu. Stejně důkladně počiná si matka, evičící deceru, aby uměla vésti rádnou domácnost. Dívka umí všechny práce domácí.

V kuchyni jest doma jako u šicího stroje, prádlu výborně rozumí, mužskou košíli vyžehlí, že se srdce směje, nesčíslnékráte již drhla, leštila vlastnoručně podlahy, na trhu zná kupovati, potraviny posouditi, vyhledati, oceniti atd.

Rozumní rodiče vedli dítě své cestou, kterou bychom nazvatí mohli cestou přípravnou. Má-li vstoupiti do života, má-li v něm samostatně si počinati a působiti, potřebuje nutně přípravy té, musí věděti, jak by činiti měla v každém poměru, do kterého za našich časů žena dostati se může. Však nutno též vyhýbatí se nebezpečí dívce hrozícímu. Ale abychom vyhouti se mohli zkáze, musíme ji znáti; plavec moudrý synu svému skaliska okáže, o která by člunek zavaditi a bud poškoditi, aneb ztroskotati se mohl. Nuceny se vidíme, dotknouti se stránky velmi chouloustivé a sice poměru mezi oběma pohlavími. V době vyvinování se z dětství v dospělosti musí vychovatel ostražitost, rozumné střezení chovance zdvojnásobiti, aby tento přes všecken rozvoj duševního nadání nestal se — zvláště vlivem špatných příkladů — často jen na základě všetečné zvědavosti obětí chtíčů ducha umořujících. Ačkoliv dívka méně nežli jinoch v zkázu takovou upadnouti může, přece příležitosti se jí naskytuji, kdež ale spoň ztratiti může onen jemný cit panenský, kdežto se stírá nádech

velmi chouloustivý, který dodává duchu lesku a půvabu a který bychom přirovnati mohli jiní na ovoci nedotknutém. A ztratila by jej tím, kdyby poměr ženy k muži po způsobu dívek povrchních a koletních brala na lehkou váhu, — ztratila by jej frivilnosti.

Matka emancipované velmi obezrele sobě počina již ode davná. Pozněnáhu s dívkou sdělovala se o nejhlavnejší úkazy přírodozpytné, zvláště důležité pohlaví ženskému. Z počátku byla vysvětlování ta jen všeobecná, později více detailovaná.

Rozumná vychovatelka zvolila k tomu stanovisko vědecké. S pojdivením naslouchala dívka slovům matčiným a zaslala nad všemocností přírody, nad rozumem lidským, který tajemství jejich poznati a stopovati dovedl. Obdivovala se ústrojí složitému těla jak zvířecího, tak lidského. Vyvinování se jeho z jediné malounké buňky úžasem ji naplnilo, pohlížela na divy tyto přírodní jinak, než obyčejně činí dívky, jímž matinka z nedbalosti neb nevčasně pruderie a rovnou cestou řečeno i také z nevědomosti ničeho nepovídá a raději sdělení taková přenechává služkám, neb jiným osobám nepovolaným, které tajně poučují mladičké děvče způsobem tak sprostým a ošklivostí vzbuzujícím, že i někdy na dlouhý čas úctu dítěte k rodičům podkopají. (Pokračování.)

Sesterskou ruku k činu!

Vlastenky české, jejichž ruka vždy jest hotova ke skutkům lidskosti jako srdce otevřeno soucítné lásece sesterské k bližním nejbližším, k sourodým bratřím na bojišti krvácejícím, — naše spanilomyslné paní a dívky po všech končinách vlasti vřele vzýváme, aby pilně sobě všimly následujícího provolání, kteréž vydal p. dr. Rieger žádaje si, aby též zejména k srdcím ženským, prostřednictvím našeho listu nalezlo si cestu. Zní:

K r a j a n é !

Tam na jihu pod Balkánem bojují, krvácejí a umírají bratří naši Srbové a Bulhaři za svobodu vlastní, za svobodu bratří svých.

My Čechové plesáme nad každým jich zdarem nebo vítězstvím a vzněšené skutky, jež právě nyní vykonává největší národ slovanský, ujavši se tak obětavě a šlechetně, s takovým hrdinstvím a slavným úspěchem utlačených bratří, povznášejí právem sebevědomí každého Slována.

Avšak do radosti naši mísi se jedna krůpěj trpká: jest to připomínka, že my Čechové, kteří jsme byli prvními apoštoly vzájemnosti slovanské, v tomto slavném okamžiku, kde idea ta z oboru kulturního a literárního, kterýž jsme jí vyměřili, od jiných jsouc přenešena na pole politické, ukazuje se činitelem mocným, světodějným, kde hrdinové slovanští meči svými kladou základy nových států, nové budoucnosti valné části Slovanstva, nemůžeme se účastnit díla velikého.

Obracejíce zraky své s obdivem k oném veleskutkům, ježto právě bourají hanebné tyranství vetřelců barbarských, kteří sotva na milion četní, desateronásobný počet křesfanů slovanských důstojnosti

Ejhle, tuť opět veliký a vděčný úkol pro ty, jimž dáno štěstí státi v popředí zástupů a řídit je svým vlivem — svým slovem i skutkem!

Čí slovo váží u spoluobčanův, na čí skutky pohlízejí mnozí jako na vzor vlastního jednání, budiž si stále vědom všechno toho dobra i požehnání, které může způsobit vlastním příkladem, i všechno zla a škody oheené, kteréž přivodí vlastní netečností a nedbáním.

Sídlem literární vzdělanosti má být každá česká rodina, jejíž volnost není zkracována krutým zápasem o chleb; naše měšťanstvo a naše třídy majetné — to jsou ty kruhy, které mají být hmotným základem literárního vývoje, ony jsou ta půda, kteráž v blahobytu svém vnímati může veškeru setbu vzdělanosti, volné myšlenky a poesie české. Nuže všickni ti, kteří vynikajícim svým postavením v kruzích společensky šťastnějších udávají tón, všickni zejména, kdož svým vlivem ovládají naše rodiny patricijské, dejtež heslo literární vzdělanosti české, a heslo to mnohem důrazněji prorazí příkladem takých mužův, nežli veškerým voláním žurnalistův a literátův samých.

A nejen slovem — skutkem budiž dáno heslo to. V domech našich patriciův nebudiž nová česká kniha raritou, nebudiž předplacení na české belletristické časopisy otázku dost málo pochybnou, nebudiž literární hovor řetězem zrádných důkazů, že české písemnictví po celá již desíletí pro rodinu tuneex istovalo. Nejen mezi lidem vůbec, ale i mezi těmi, kteří svým vlivem nad ním vládnou, platí obvyčejně, pravidlo, že kde besedovati má vzdělanost, musí znalost domácí literatury rozzechati světla. Nestačí ponechati to jiným a spokojiti se vědomím, že to vykonají bez nás. Vázne-li kdesi něco v duševním pokroku národa, nestačí státi opodál a nepřekážeti pouze jiným, aby to napravili; nýbrž skutečně pomoci, činnosti, horlivého příkladu je třeba.

Jakoby vázl oběh krve, chorobně vázne oběh literatury v národě našem, a zlo jeví se tak hrozivě, že rychle se volá o pomoc, zarážejí se spolky přátel literatury, spolky „stálců,“ — dosud ovšem s malým ještě úspěchem, — neboť ještě nepostavili se v jich čelo ti, kdož v obyvatelstvu nejpřednější mají vliv! Kéž ale uzříme v pořadí vzdělanostního ruchu též přednosti obcí a purkmistry, zvolené důvěrníky a politické vůdce občanův, všecky ony muže, kteří dávají osobní svou váhou směr oheenému smýšlení! Jak zcela jinak dařilo by se potom vzdělanosti a literatuře národní!

Vždyť přece jest literatura praporem, pod kterým národ z mrtvých se vzkřísil a národem se opět stal; a přece jest vědomí české, česká vzdělanost vymožeností tak velikou, že i kdyby byla jedinou, národ ještě by zůstal národem; a pěstování její, zvláště když akce politická dřímá, jest tak významnou povinností vlasteneckou, že by neměla být nepřítomna mezi články politické naší víry.

Kéž se jí na každém místě činně ujmou mužové nejpřednější, kéž z vážných úst ozve se heslo literární vzdělanosti po všem národě a zvítězí, jako vítězí v srdečích pravých Čechů heslo slovanského bratrství!

Komu dáno štěstí státi v popředí za doby tak důležité, kde každé poctivé snaze vlastenecké kyne úkol a žádná nemusí bez díla nerozhodně státi, cític se zbytečnou: ten nedomnívejž se, že není třeba jeho přímého vlivu a přesvědčující moci jeho příkladu také k zacelení oněch ran, které nám odkryla naše otázka literární.

A vy, ženy české, statečně podporujte a podněcujte tyto snahy, jako se ujímáte snah o bratry své bojující!

Ideál ženy emancipované.

Úvaha Julie Gintlové.

(Pokračování.)

Emancipovaná naše tedy i v ohledu tomto zajisté důležitém znenáhla a jak toho okolnosti žádaly, rádně matkou poučena, o věc cech těch důležitých pravé náhledy obdržela a zajisté vždy na pozoru míti se bude, aby nepoddala se eitům jiným nežli člověka ušlechtilého důstojným, zajisté odvrátí se s opovržením ode všeho, což zlehčování jich i jen poněknd se podobá. —

Avšak dívka svoje studie odborné, kterými se byla k vyvolené dráze samostatnosti připravovala, šťastně dokončila. Theorii nahradivší praxí, vstupuje do života. Otec, věda, že mladí lidé obyčejně příliš ohnivě úlohy svých se chápou, náklad sil přehánějice, výsledky skvělé očekávají, v očekávání tomto svém však zklamání jsouce, mysl ztrácejí, varoval dceru svou před každým příliš entuziastickým začátkem.

Pracuj, milé dítě, spravedlivě, ale sil svých šetři, duševních i tělesných, malými, skromnými výsledky se uspokoj, alespoň z potěšátku. Pak vždy duchu i tělu zdraví zachováš, síly tvé napínáním mírným, ale nepřepínáním vrzrůstat budou k vlastnímu blahu a ke zdaru díla tobě svěřeného. Zpomeň sobě na onoho státníka, který nováčkům v úřadu nezkušeným pravíval: Surtout, mon cher, point (pas trop) de zèle. Mluvil ze zkušenosti! Mnohý přílišným snažením pokazil, co chtěl spravit.

Uposlechnuvi rady moudré, samostatné působení započíná, a hle! vede se jí velmi dobře v úřadu, jehož povinnosti svědomitě koná s chutí a s obezřetností.

Hodiny zdají se jí minutami, den hodinou, čas prehá, jako by měl křídla. Blahodárný jest to účinek zaměstnání, řekli bychom systematicky usporádaného.

Nastala doba, kdy za práci mzdy zasloužené se jí dostává. O jak blažený tento okamžik! První peníze vlastním namáháním vydělané! Ano, nyní teprv dívka cítí, že jest členem užitečným společnosti lidské, že sama chleba sobě zaopatřiti dovede.

Jsou dámy, které o blaženosti té nevědí, ano o ní zvěděti ani nechtějí; a snad i těmi pohrdají, které za vezdejší chléb pracují. Nepomýšlejí, že otcové, manželé totéž činí, a že často krvavě vydělané jsou summy, které dcery, manželky za zbytečný šperk, za modní toiletu vyhodí. Véru, každá švadlena, služka, podruhyně eti-hodnější jest těchto paniček a slečinek.

*

Naše emancipovaná s radostí nevýslovou domů přináší služné, za které sobě zaopatřiti může oděv, pokrm atd. Jak milý jí bude šat za tyto penize koupený, jak ho šetřiti bude, aby hodně dlouho vytrval. Poznala, že těžce jediný jen zlatý se vydělá. Kterak chutnatí jí bude pokrm, jež sobě sama zaplatila. A může-li snad rodičům, sourozencům pomáhati, ó toť by zajisté možnosti takové nedala za kdo ví co na světě, nejméně pak za život líné krásy, po radovánkách se toulající a čas marně ubíjející. Nepředstavujme si však ideálu svého s tváří ustavičně jen vážnou; kdy vážnosti zapotřebí, tam dívka v chování svém ukázati ji dovede, ale potom ovšem není škrobeností strojenou a proto směšnou. Nenuceně se chová a velmi ráda jest veselou, jako každý spokojený člověk. Vlídne a přívětivě se má ku každému, zvláště pak jest jí rozkoši, slyší-li mluviti moudré osoby, sama též ráda s takovými hovoří. Jak jsme již výše podotkli a nyní obšírněji opakovati sobě dovolujeme, nenapadá jí nikdy, by na odiv stavěla vědomosti své; zdá se jí tak přirozeným, nezbytným a tak všedním, ba i kusým vše, co ví, že ani ve snu na mysl jí nepřijde jakás pýcha neb ještinosť. Seznala jen malounekou částečně nesmírně rozsáhlého pole věd a umění a též o něm ví, že i oku učenců v neproniknutelné mlze se skryvá; že i učencům každou píď jest si namáhat výbojovati. Stála takřka jenom na práhu ráje vědění a měla by se úryvky tak skromnými honositi? Jak by mohla na něco takového pomysleti!

Léta ubíhají naší emancipované v pilné práci, povaha se vyvinula a upevnila, směr snah jejich den co den jasněji před duchem jejím vystupuje, ví, proč žije, ví, co chce: a to o velikém množství žen říci se nemůže. Žijí, aniž by věděly proč, slovo povinnost pro ně smyslu nemá; kolísají semo tamо v nejprotivnějších směrech, nevědí, co chtejí. Cíl, kterého dosáhnouti chce ideal náš, nedostížitelným není.

Dívka kráčí tiše, ale krokem pevným po dráze vyvolené, ví, že žije, by pomáhala ku blahu jiných, by neunavně pracovala a vždy lepší se stávala v nejširším to slova smyslu.

Chce i jiných oblažiti, hledá k tomu příležitosti a nikdy neopomine dobrého činiti, byť jí z toho i škoda pošla, aneb neyděkem splaceno bylo. Čini dobré pro dobré samo, z čisté lásky k nejvyšší představě dобра — k Bohu svému. Ví, co chce, a chce vždy pevně, vytrvale. Přesvědčí-li ji ale kdo, že se mylí, že náhledy její jsou chybné, nepravé, ihned upouští od myslénky své a rady uposlechne. U ženy tupé a nevzdělané toto poslední holou jest nemožností, protože hloupého přesvědčení nelze.

III.

Až dosud panoval úplný klid v duši emancipované: lásky neznala. Však setká se s mužem, jehožto celé vzezření a chování prozrazuje mocného a vysoce vzdělaného ducha. Jako slunce tělesa menší neodolatně k sobě tálne, tak i duch ten vznesený vábí duši její tak mocně, že jej miluje. V jakém těle přebývá, toť pro ni vedlejší otázkou, dostačí, že krasocit její ničím uražen nebyl. Každá tvář stává se pěknou, která duchem ozářena se skví. Dívka plesá, že dopráno jí poznati muže takového, a radosť ta rozdmýchnuje v srdeči

jejím vřelou lásku. Ctí hluboce ducha vzneseného, koři se mu a za štěstí by si pokládala nevýslovné, kdyby směla ustavičně naslouchati slovům muže tohoto, důvěrnici byla myšlenek jeho, kdyby jej zbaviti směla starostí všedních a sloužiti mu co věrná přítelkyně, co družka. Mnohá žena má muže genialního, učence, umělce etc. etc. Avšak bohužel neváží si pokladu tohoto, protože neví, ubohá, jakého štěstí se jí dostalo. Divoch zahazuje diamant, za nějž by panovnice pál království dali; děcko nevšímá si slavíka, protože zpěvu jeho nerozumí.

Žena nevzdělaná uráží muže vysoko nad ní stojícího sprostotou svou, trýzní jej často rozličnými malichernostmi, nemohouc pochopiti, že povinností její nejsvětější jest, by manželi připravila život klidný, trampot všedních prostý, by ničím rušen nebyl duch jeho a svobodně rozepnouti mohl perutě své. Však mluvte slepei o barvách, hluchému předneste nejkrásnější hudbu: neporozumí vám ni jeden ni druhý.

Ach, mnohý genius již zanikl, mnohý smutně perutě své v bahně vleče, protože blbá žena bez milosti s nebeské výšky jej do prachu strhla, aneb vzletu jeho překážky klade nepremožitelné.

Náš ideál miluje, miluje láskou pravou, všeho sobectví prostou; náklonností stejnou k ní lne muž milovaný. Kdož vylíčí štěstí bytosti těchto ušlechtilých! Čím dále, tím více poznávají soulad obapolného smýšlení, v duši jeho ráznosť, síla, pevnost, panství nad hmetou a myslénkou, v duši její ohlas zmirněný všech těchto vlastnosti, vzhledem k zevnějším okolnostem, ale pokorné podřizování se duchu vysoko nad ní se vznázejícímu, ve všem a všude — uznávání to svobodné a nevynucené panství krále všeho tvorstva — duchaplného muže.

Pokory takové schopnou jest jen žena vzdělaná a sice ve smyslu námi naznačeném. Žena nevzdělaná, nemohouc zrakem svým tupým změřiti výšky ohromné, na které stojí ten, jenž zmýliv se, poetil ji láskou svou, považuje jej za sobě rovna a nerozumějíce povaze vznesené, pyšně se nadýmá, vládnouti a s city jeho zahrávati si chce, tak jako s hejsky činívala. Podobá se nemluvněti, po hvězdě sahajícímu, již použití chce co hříčky. Nešťastný, kdož se zmýlil, ale šťastný, který zvolil v pravém smyslu emancipovanou. Nezíská jenom chof něžnou, z přesvědčení poslušnou, všejej milující, o blahobyt jeho se starající, získá zároveň přítele věrného, kterému se svěřiti může, který steskům jeho porozuměv, zlé s ním trpělivě snášeti dovede, slast a radosť však cítí způsobem uvědomělým; který taktem jsa obdařen jemným a vkusem vytříbeným, jej upozorní na mnohé detaily, jichž by si snad on, více k celku hledící a obzory rozsáhlé milující, nebyl povšiml.

Emancipovaná, volivši a zvolena byvši, stala se nevěstou. Častěji přemýší o povinnostech vážných, kreré v blízké budoucnosti na se vzítí chce, rozmlouvá o nich důvěrně s matkou, a plně se skoumá, je-li lánska její dosti velikou k obětem a sebezapření, stavem manželským uloženým.

Poznává konečně, že náklonnost její odolati dovede všemu, což by v životě budoucím nebezpečím jí býti mohlo, a důvěrně pohlížejíc k tomu, jemuž srdce své darovala, přikročí k oltáři. Nepláče a nevzlyká, považujíc takovéto tváření se za urážku ženichu učiněnou, ale vážně a tisě očekává okamžik rozhodný, kdy slova kněze zazní,

a mžikem změněn bude směr žití a působení jejího, v který uvedena bude na dráhu tak velmi rozdílnou prvnější.

Viděli jsme již mnohou svatbu a vždy povšimli jsme sobě chování se nevěsty při oltáři.

Musíme vyznati, že dle našeho přesvědčení málokterá sobě vědoma byla toho, co činí. Lehkavázně na se braly pošetilé ony dívky těžké břímě povinností tolikerých, pod kterým brzy klesaly, protože pravá láska něstí jim nepomáhala.

Kdyby se takhle každá, která kráčí k sňatku, upřímně vyznala, proč se vdává, uslyšel by svět podivné věci. Z větší části se chtějí zaopatřiti, neb volí muže, poněvadž má pěkné postavení, neb jméní. Pro kousek chleba, pro pýchu, pro dobré bydlo berou sobě manžela nemilovaného, někdy i nenáviděného, odsuzujice sebe takto k hrozné lži, po celý dlouhý život trvající, podvádějí manžela a olupují jej o to, co mu právem náleží, o lásku duševní. Takovéto sňatky jsou naprostě nemravnými. Jiné sice muže zvoleného milují a někdy i dosti vášnivé, ale ty můj Bože! pro jaké to příčiny! Krása, elegantnost, ublazené chování, znalost toiletních mysterií, ba i někdy drzost a chvástawost dobyly mužům témtoto lásky oněch dívek. Divme se nyní, proč jest tak úžasné množství nešfastných manželství!

Kdož tu kterou nevěstu uviděl při radovánkách a veselosti svatební, ztrne, uzřev ji za krátka v prasmutných poměrech.

Emancipovaná si vyžádala, by sňatek její beze vší okázalosti se odbyl, nerada vůbec na odiv se staví, zvláště pak při tomto kroku tak závažném.

Nestojí též o moderní nyní, zbytečné cestování svatební. Nepozorovaně a tiše vejde do domu manželova a hned k plnění povinností svých co hospodyně přikročí, ušetříce muži značnou část peněz.

Krátce před sňatkem měla emancipovaná důležitou rozmluvu s ženichem; jednali o tom, má-li mladá žena složiti úřad, až posud výzivy jí poskytujíci. Rozhodnutí ponechala, jak dlužno, nastávajícimu manželi, jen o náhledy své se s ním sdělila. Po delší rozvažování uzavřeno, že mladá paní v úřadu svém setrvá.

A proč by takto státi se nemohlo? Žena jest společnicí mužovou ve všem, tedy i v práci; spojené síly, jak známo, mnoho zmohou, a kde dva svorně pracují, tam snáze prchá bída a starost o vezdejší chléb. Pozorujme řemeslníka, živnostníka, kupce. Pomáhá-li žena v obchodu, při živnosti, při řemesle, buďsi dohlídkou, neb přidáním ruky, tu poměrně rychleji, jistěji vzkvétá veškeren podnik mužův.

Slycháváme často, jak lidé praví: „Ach, tomu se dobře vede, ten má ženu přičinlivou, ta se neštítí prodávat, ta dohlíží na chasníky a mládence.“

Aneb: „Tof nešfastný člověk, vzal si ženu, která jen o domácnost svou starati se chce, ale o živnost nedbá. S tím to jde dolů.“

A což na venkově, není-li pak selka duší celého hospodářství, nemusí ona rozuměti všemu, všude také pomáhati? (Dokončení).

Zprávy spolkové a školní.

Uctivé a vřelé díky

Veleslavnému

Zemskému Výboru Království Českého

za blahosklonné udělení letošní roční subvence

dvou set zlatých,

jakož i

Slavné Radě král. hlavního města Prahy

za šlechetnou každoroční podporu

jednoho tisíce dvou set zlatých

vzdává v hluboké úctě a uznalosti

YBORG

Ženského Výrobního Spolu Českého
V PRAZE.

„Vesna“ v Brně započala dne 1. října 1877 nový rok své činnosti. Výbor za předsednictví pí. V. Mikšíčkové úsilevně snažil se dosíci účelu spolku: vzděláni a zábavy svých členů, jichž počet tímto rokem utěšeně se rozrostlo. Nový výtečný sbormistr pan Frant. Charvát věnuje hodinu těhotně poučení členův přednáškami o teorii neb historii hudby a též hodinu rádnemu cvičení ve zpěvu vůbec a sborovém zvláště. S toutéž ochotou věnovali i jiní pánowé spolku výtečné přednášky, a sice p. prof. Hladík o starožitnostech okoli Drahanského, p. prof. Váňa o větroplavbě, p. prof. Mezník o lučebě, p. prof. Večeř o chemii v kuchyni a p. prof. Kapras o duševědě. — Knihovna spolková sestává asi z 200 knih částečně darovaných a částečně koupencích, kterých členové k pilnému čtení užívají. Dne 16. ledna pořádala „Vesna“ zábavu, ve které přednesla sbory od Bendla a Dvořáka, dále spoluúčinkovaly slečny Pekovy hrou na piano, sl. Šindlerová deklamaci, p. prof. Višňák zpěvem a p. Vrabec hrou na housle. Po zdařilé produkci následoval tanec. Zábava všem zúčastněným velmi se libila, a vůbec těší se „Vesna“ rostoucí oblibě i zdaru.

A. Z.
Spolek učitelek v Praze vyslovuje díky své pánům, kteří věnovali členům jeho laskavě své přednášky, a sice přednášeli: dne 21. listopadu 1877 pan MDr. Šír o oběhu krve v těle lidském, dne 2. ledna 1878 p. Vojt. Kryšpín o Josefu Rautenkrauncevi, dne 9. ledna p. Jos. Klika o své cestě po Slovensku, dne 16. ledna p. prof. dr. Bráf o penězích v Rakousku, dne 23. ledna p. prof. Bělohoubek o octu, dne 30. ledna p. dr. Štolba o Kalifornii; dne 6. února čtla sl. Anna Řeháková o klášterní paině a spisovatelce české Marii Antonii. — Dvě schůze spolkové ku konci r. 1877 věnovány byly poradám ku konferenci okresní; v jedné pojednáno o rozvrhu učiva pro 1., 2. a 3. třídu a v druhé promluvila sl. Mazácková o písmě normálném.

Spolek „Libuše“ v Pácově, podporován ochotou svých příznivců, pořádal pro své členy několik poučných přednášek. Takž jim věnoval p. JUC. Antonín Linhart výklad o Kolárově „Slávy dcer“, sl. Josefina Bašťová o rukopise Kralodvorském, podruhé pak „malý úryvek z vychovatelství“; p. MDr. Václav Stejskal o Slovankách na jihu, kterážto přednáška ve spojení s předčí-

na horách scházejí. Musí jedna krajina druhé ze svých plodů poskytovati. Kde a kterak léčivé rostliny se ve velkém pravidelně pestují, naznačujež následující rádky.

V Angliku jsou Mitcham a Hitchin ode dávna proslulé pěstováním rostlin léčivých, jež na žádném jiném místě v takovém množství a také rozsáhlosti se nepestují.

Zvláště zaměstnávají se tam ve velkém pěstování levandule, máty peprné, římského heřmánku, růží, lekorice a blínu; mimo to seje se mák, rozmarina, rulík zlomocný a polej, v menším rozměru pak máta kadeřavá, ybiš, jablečník, náprstník, durman a jiné.

Celý pozemek, jenž k rostbě ustanoven jest, obnáší celkem 736 akrů (1 akr = 0,7 jitro čili 1125[□]⁹), a sice bývá takto posázen: 55 akrů vlašským heřmánkem, 119 akrů růžemi (rosa gallica a damascena), 219 akrů mátou peprnou, 172 akrů levandulí, 30 akrů blínu, 32 akrů lekoricí, 109 akrů rozličnými letními bylinami léčivými.

Levandule a máty peprné se na vyrábění prechavých olejů užívá, ostatní pak tyto rostliny pouze usušeny do obchodu přicházejí, neb se z nich pro lékárny tresti připravují.

Obyčejný náš heřmánek (rmen) se tam nepestuje, nýbrž jen římský (velkokvětý), jenž na příliš bujně půdě když vyroste, a býva usušen, skoro veškeru svou vůni ztrácí.

Zvláštní pozornost vzbuzovala výroba tresti ze mnohých léčivých, jedovatých bylin, jako: rulíku zlomocného, náprstníka, durmanu, blínu, máku, kteréž silou účinku se úplně vyrovnaní oném z rostlin těch divoce rostoucích.

Půda zahrad v Mitchamu drží v sobě dobře vláhu, avšak co do hloubky ornice jsou tu veliké rozdíly, místy až na dvě stopy dobré země jest, kdežto jinde jen několik palců obnáší. Nezdá se tedy, že by prvnou podmínkou pěstování léčivých rostlin byla výlinou, ale jako při našem obilí i tu je střídání rostlin na svém místě.

Tak se ku př. nalezají v Mitchamu pole mátou peprnou střídavě s brambory posázená, která, když se sklidí, mrvou se zlepší, aby příštím rokem opět mátou peprnou zaseta byla.

Nepochybě že i u nás všady by se léčivé ty rostliny dobře dařily. Užitek dávají v Anglii velmi dobrý; tím snad by se i mnohem našemu hospodáři zachácelo pěstovati květiny vonné, z nichž oleje a léky se připravují, jen když se také u nás našlo kupečů, kteří by jemu úrodu zaplatili.

Ideál ženy emancipované.

Úvaha Julie Gintlové.

(Dokončení.)

Dělník, právě jen za chléb vezdejší se lopotí, pokojnějšího a pohodlnějšího životy se dodělá, má-li pracovitou, pilnou ženu, která hodně vydělává. Ženu z lidu každý pochválí, přidá-li sily své k společnému výdělku, a žena vzdělaná pokáráni by zasluhovala, že muži pomáhá? Vykládáno jí snad za neslušné vtírání se v práva mužova, když úřad zastává, příjmů zvláštních poskytující?

Což pak stojí niže, než-li každá podruhyně, jejížto spoluúčinkování v práci muž radostně přijímá, stavě ženu takto vedle sebe? Známe předsudek, který mnozí lidé mají a sice zvláště proti duševní práci ženy. Hospodářství prý přenáramně trpí při takové činnosti, vše jest v rukou cizích, všude panuje nepořádek nesmírný, muž a děti strašně jsou zanedbáni.

„Moje žena by se mi do něčeho takového pléstí nesměla,“ durdí se ten který. „Ať se stará o domácnost, o děti, a času svého netráví při věcech, které jsou pro muže, ale ne pro slabého ducha ženy. Milostpaní aby takhle byla v úřadě, a já abych jí držel kuchařku, panskou a chůvu? Toť by těch pár grošů, které vydělá, zrovna stačilo, a získali bychom jen nepořádek.“

„Vážený pane, vaše panička netráví času svého v úřadě, tráví jej ale na procházce, na návštěvách; kuchařku, panskou a chůvu také má, jen že si je platí — z vaší kapsy. A co se týče nepořádku, nu ten vás také nemine, zvláště tenkráte, když panička při klepu se opozdila, a pan manžel, přišed domů, na oběd čekati musí v neuklizeném ještě pokoji a t. d.“

Manžel emancipované, předsudku toho prost, milerád svolil, aby žena i na dálé prací obvyklou se zanášela, a věru s dobrou se potázal.

Vše jde jak na kolečkách; domácnost je v nejlepším pořádku. Lidé, kterých sobě mladá hospodyně vyvolila, aby za nepřítomnosti její ji zastáli, konají svědomitě povinnosti své, dílem z náklonnosti k dobrotvré paní, dílem z přesvědčení, že by obezřelá hospodyně každé chybě ihned poznala.

Bez pomoci žádná domácní hospodyně se neobejde, důvěřovati v jisté míře musí, protože všude při všem býti holou jest nemožností. Komu ale důvěřovati, koho sobě vyhledati spolehlivého, toť otázka veleďuležitá; že vzdělanější paní lehčím způsobem ji rozresí, jest na bíledni.

Budiž nám dovoleno, bychom se zmínilo o věci, velmi často na přetřes přicházející.

Slýcháváme zhusta nářek paniček na špatnosť nynějšího pokolení — služek. Dle nich není na tomto světě ani jediného pořádného stvoření podobného. Lenosť, nemotornosť, drzost, nemravnosť, nepočitivosť jsou vlastnosti více méně vynikající prý každé služky.

Jaksi za pravdu paničkám dátí musíme. Ano, služky jsou nyní na mnoze nespolehlivé, avšak „à qui la faute?“ Rozhodně skoro bychom tvrdili, že vina větší jest paní.

Přesvědčili jsme se často, že tam, kde paní náklonnosť služebnici sobě získala, tato se všechně snažila, aby velitelku uspokojila. Služebnici náklonnost ale sobě získati není tak těžké. Jest k tomu zapotřebí jen spravedlivého, lidského a vždy stejného jednání. Však, jak mnohá pauši se služebnými dívками zachází, zajisté pokáráni zasluhuje.

Hospodyně, leckys sama dosti nezkušená, ustavičnou nespokojeností a nekonečným peskováním moudrost svou dokázati chce. Nikdy pochvaly, nikdy vlivného slova! Každá chyba ostře se vytýká výrazy za časté sprostými. Ustavičně by měla jenom pracovat, pracovat ve dne v noci, ale radosti nějaké se jí nedopřeje.

„Ale, paničko, vždyť také nerada posloucháte ustavičné bručení *

a hubování; chvála zasloužená ale vás těší. Uděláte-li nějakou hloupost — odpusťte, i paničky to dovedou — jest vám tu příliš ostrá důtka milá a stojíte náramně o nadávky? A což, bylo by vám příjemno, kdybyste se pro samou práci ani v noci vyspati nemohla a při všem lopocení ani nejmenší zábavy neměla? Vidíte, co se vám nelibí, nelibí se též vaši služce.“

Emancipovaná také má služku; není to nějaký phenomén, ale prosté a i v několika ohledech sprosté děvče, které již v několika domech okusilo hojně trpkosti a do nové služby vstupuje s pevným úmyslem: „že sobě líbiti a zapovídati ničeho nedá.“

Očekává to, co všude měla, „dření a hubu,“ jak tomu říká; ale brzy poznává, že se mylila. „Nová paní velmi vlivně a mírně k ní se chová, hovoří někdy s ní o poměrech jejích domácích; poznavší, že tyto velice jsou bídne, lituje dívku, již od dětinství v cizině se plahočící, napomíná ji laskavě, aby zůstala hodnou; může-li, daruje jí nějakou pomůcku pro starou matku, kterou sprostá služka podporuje. Děvče jest všecko překvapeno.

„Takové paní,“ povídá dole u kašny, „jsem ještě neměla, to je pravý anděl!“

„Nu, počkej, až tě příjde navštívit Jeník, jak se ten anděl změní,“ smějí se jí družky.

„Ach, ano! Jeník, toho sobě „zapovídít“ nedám; všecko jí chci dělati, ale abych Jeníka nechala, ne, raději odejdu.“ Dlouho přemýšlí, až konečně se odhodlá, přiznává se paní, že má „milého.“

Tato pokojně ji vyslechně: „Jest-li pořádný člověk, který má poetivé záměry, tedy proti takové lásee ničeho namítati nemohu; přiveď mi jej, abych ho poznala. Jsi nezkušené děvče a můžeš mi důvěrovat, že s dobrým úmyslem tvého milého chci seznati.“

Děvče s podivením na paní hledí, neví, jest-li dobře slyšelo, pak ale vděčně dobré velitelce děkuje.

K večeru příjde Jeník, švarný to chasník; pán a paní, vzdelení to znatelé lidí, čtou mu v tváři dobrosrdečnost a poctivost. Oznamují mu, že proti návštěvám jeho ničeho nenamítají, míní-li to s dívkou upřímně. Jeník ovšem radostně přisvědčuje.

Kačenka se zářícím okem přítelkyním tvrdí, že anděl se nezměnil, a že pro svou dobrou paní třebas do ohně skočí.

Emancipovaná naše služka svou dobré pozorovala, zná chyby její, ale uznává též dobré její vlastnosti; chyb dívku zprostiti, dobré vlastnosti vyvinovati hledí, ne snad jenom v prospěch služby, v prospěch tedy vlastní, ale z pravé lásky k bližnímu. Především hluboko v prachu se plížíci náhledy o tom, co jest radost, požitek, tříbí; nezačíná moralisováním, ale láká dívku znenábla k poznání radostí vznešenějších, které povstávají v pozorování dobrých výsledků poctivého snažení, ze spořádaných poměrů zevnějších a ze spokojenosti vnitřní. Jsouc sama skromna v oděvu i ostatních zevnějších potřebách, snadně poučí služku, že peněz svých na parádu a na útraty při „muzikách,“ vyhazovati nemá, aby jiným zaslepeným družkám se rovnala. Nebrání jí někdy si zatančiti a se obveseliti, neboť jest děvče mladé, ale snaží se jí vštípiti ošklivost proti nemírnosti v každém ohledu. Dá jí pokyn, že místo útraty při tanci v hospodě může mítí krásnější zábavu ob čas v divadle. Učí ji, že přečisti si

někdy stránku dobré, srdeč povzbuzující, mravné knihy, jest tolik, jako čísti z modliteb, a neplísni ji snad pro zahálku a pro maření svítiva, nalezne-li ji někdy i při knize, která dívku baví. Vzdělává ducha dívčina sama při každé příležitosti a těší se z klíčení semene v duši sprosté dívky té vloženého.

Vede ji k pravé zbožnosti, totíž té, která se skutky jeví. Učí ji také sporivosti. Uložila dívce několik zlatých do spořitelný a domlouvá jí, aby měsíčně něco k této základní jistince přidávala. Zprvu to služku jen málo těší, ale když vidí, jak malý kapitál roste, líbí se jí to velice, a bez domluvy již ukládá. Stává se šetrnou na oděv, na střevíce, ne kupuje zbytečných tretek, jen aby hodně uložiti mohla. Jeník následuje jejího příkladu a mnohem více si váží dívky, která, až si ji vezme za ženu, s prázdnýma rukama do manželství nevstoupí. Družky se jí ovšem smejí, ale Kačenka jest již dosti uvědomělou, dosti „emancipovanou,“ že si z toho ničeho nedělá.

Paničky, které se divněmu zacházení emancipované se sprostou děvečkou notně posmívaly, pojednou ve smíchu ustanou a překvapeny na úspěchy hledí, kterých se „přepjatá ta osoba“ dodělala.

Z obyčejné přihlouplé služky stala se obezřelá, věrná a v každém ohledu spolehlivá správkyně domácnosti.

„Ach což! ta jest šfastná, našla perlu, věrnou služebnici,“ praví plné závisti dámky tyto.

Však: „à qui le mérите?“ Co má emancipovaná, může každá moudrá paní mítí, jen něco dobré vůle, trpělivosti a lidskosti zapotřebí jest. Mluvíme zde ze zkušenosti. Známe rodinu, v které během třiceti let deset služek hodných a pořádných, po sobě neb vedle sebe, sloužilo.

Všecky pány své jen opustily, poněvadž se vydaly. Až posud paní svou bývalou co matku milují a vděčně na její laskavost vzpomínají.

Emancipovaná má též děti. Tyto vychovává, manželem jsouc podporována, jak sama vychována byla, pěstujíc duševní i tělesné síly jejich co nejpečlivěji, vštěpujíc jim v srdeč morálku nejcistší, připravujíc je k samostatnému a blahodárnému působení ve světě.

Ačkoliv muž a rodina středem jsou jejího působení a myšlení, ačkoliv úřadu, výživy jí poskytuječího, pilně sobě hledí a povinnosti jím uložené radostně plní, přece nevzdaluje se závazků, společnosti každému člověku uložených. Ráda přivítav přijímá v domě svém přátele a známé, zvláště mužovy, stejně vlivně a nenuceně se ke všem chová a hledí, by se každému u ní líbilo. Šetrně nakládá s každým, jest slepá pro chyby a dobrým vlastnostem úplnou dává česf. Klepá a pomluvy nenávidí, nikoho neodsuzuje, do každého se vpraví a proto i s povahami nejrozdílnějšími dobré vyjde.

Slyší-li o sobě něco nepříznivého, nětkne se jí to ani dost málo; co jest to vše vedle lásky milovaného muže a nadějnych dětí, vedle spokojenosti, kterou blahodárná činnost v zápetí má?

Nechává svět mluvit, až se vymluví, nevšimá si zlých jazyků. Kde a komu může pomoci, tomu pomáhá, na vděčnosť nepomýšlejíc. Sama od lidí co možná málo žádá a očekává. Nemá přítelkyně, tak zvaných, což jich potřebuje? Vždyť má přítele, jehožto láska úplně jí dostačuje. Přítel ten jest manžel její.

Že tento nikdy toho nelitoval a litovati nebude, že sobě za družku na cestách vezdejšího života vyvolil emancipovanou tu, každý pochopí a za šťastného muže tohoto prohlásí.

A kdož z vás, páновé, by ménění toho nebyl? Kdož takové ženě emancipované rád všecku čest by nezdal, emancipaci, jak ji rozumíme my, jak příkladem zhora uvedeným jí objasnití jsme se snažili, překážky by kladl? Zajisté nižádný z vás.

Jen nevzdělanec, který, ničeho sám nevěda, vzdělanější nad sama sebe ženy právem se štíti, žádati by mohl, aby práva emancipace žen se nešířila, důsavní vzdělání ženského pohlaví zanedbáváno, a toto k nevědomosti a k chybám jí provázejícím odsouzeno bylo, když možností jest, abychom z našich dívek měli samé v pravdě emancipované ženy.

Možností ale jest to; náš ideál nedostízitelný není!

D o p i s y .

Upomínky z prázdnin.

Píše Emilie Frischová.

Jakmile se k Labi přiblížíme, jedouce od Prahy směrem východním po státní dráze, prozrazuje nám ono blízkost svou krásnými zelenými lučinami, které je po cestě skrze východní Čechy provázejí. Obzor za nimi skoro veskrz omezen jest listnatými lesy. Podobný ráz zachovává krajina až ku Chočni, kde se súží v rozkošné údoli, jímž tichá Orlice se proudi.

Mezi městečky vedle dráhy ležícími vyniká malebnou polohou zvláště Brandýs.

V lese protějším strmí jehlanec na pamět Komenského zde postavený, a nad městem dosud ční vetché zbytky hradu, v němž někdy Karel ze Žerotína, rovněž šlechetný jak genialní to muž, přistřeši poskytl našemu učitelů všech učitelů. Zde Komenský truchlil nad pohromou, kterou vzala víra bratrská, avšak, jako vždy v běhu života svého hledal hned úlevy ve práci prospěšné. Známo, že původ zde vzalo dilo: Labyrint světa a ráj srdece.

Ustí malebné Letovice minou, ještě několik stanic — až konečně zavzní: „Blansko.“

Klid přírody zde využíván jest neustálým bušením a lomozem, neboť Blansko slyne silným průmyslem železářským.

Chceme-li navštívit pověstnou Macochu, dejme se tam nejradiji pěšky od Blanska, poněvadž cesta tato sama již odměňuje podnik.

Zelený důl, kterým se ubíráme, brzy se šíří, brzy zase strmými skalami sevřen jest, které čím dálé tím vyššími a těsnějšími se stávají. Říčka Punkva, proti jejímuž proudu stále postupujeme, konečně nám zmizí.

Došli jsme totíž místa, odkud ze skalní jeskyně vybíhá. Možno ji ještě shledáme se nyní s Punkvou dříve než v Macoše.

V pravo, v levo vedle cesty vyskytuji se všude menší jeskyně; tak též, pohledneme-li vzhůru podél strmých skal, shledáme v bledošedém vápenci ještě mnohé otvory všelikých rozměrů, samé to jenž neznámého nitra těchto rozrýtých skal. Nyní, po tříhodinné cestě, neobtěžujme si na dostupném místě jedné straně vzhůru se bráti. Po namáhavém vystupování jsme konečně odměněni pohledem na Macochu.

Stojíme na pokraji údoli do kulata uzavřeného, do něhož není židného vchodu. Ke dnu se údolí poněhlu súžuje, tak že se podobá as vnitřku obrovského kornoutu, jehož průměr při hořejším kraji 160 m. a kolmá hloubka asi 150 m. měří. Stěny jsou, ač ne všecko úplně kolmé, přece tak srázné, že nelze po nich nikterak sestoupiti. Přece však bylo již odvážlivců, kteří se po lanech spustili do závratného klínu propasti této.

Na dně protéká Punkva co potok již dosti značný; také jest tam svěži rostlinstvo.

Misty jsou bledošedé vápencové stěny jehličnatými stromy porostlé, většinou však zcela holé, což spojeno s jich srázností, dodává celku ráz divoké romantiky a činí obrázek krajiny, který Macocha poskytuje, nad míru malebným. Snadno uvěříme, že tento prazvláštní útvar přírodní zavdal přírodu ku pověsti o zlé macoše, která prý pastorka svého do propasti hodila, načež popuzený lid stejný osud i ji připravil.

Sestoupíme-li napzpět s hory dolů a zabočíme-li do údoli na levo se otvírajícího, dojdeme za čtvrt hodiny vchodu jeskyně sv. Kateřinské.

Jest vytvořena taktéž prosáknutím vody skrze kyprý vápenec. Vcházíme do prostřannou dlouhou chodbou, která se zmenšila níží, tak že jest nám pouze sehnutým tělem postupovati. Když se opět vztýčíme můžeme, nalézáme se ve vysokém, kulatě sklenutém prostranství, jakoby ve velké kapli. Odtud vede vice chodeb rozličnými směry dále.

Jestliže sě do některé odvážíme, po nějakém čase shledáme, že opět ústí u podobnou sluj, odkud rovněž chodby se rozvíhají. Krápník tvorí zde jen nepatrné vyvýšeniny na klenbě, nevzrůstaje v žádné střechy.

Celá, velmi prý rozsáhlá síť těchto jeskyní dosud prý prozkoumána není a pro podobný útvar chodeb snadno v ni zbloudit lze. Vádcové brávají chvýj s sebou, kterou si musí cestu značiti, aby s to byli navštěvovatele opět šťastně napzpět vyvěstí. Leč přese vši opatrnost již nebezpečné zblouzení se tu přihodilo.

Cestu obtížnou čini velké kameny, které ji v neladném nakupení všude pokrývají. Patřeba též, aby se navštěvovatel o dobré osvětlení postaral a tak poněkud mohl prohlédnouti v neznámé temnotě, která jej tajemnou hrázou obkličeje.

Nejen velebná díla přírody, ale i pamětihodné výtvory ruky lidské obsahuje krásná Morava.

Na jihozápadě od romantických vápencových útvarů v bývalém kraji jihlavském nalézá se panské sídlo mocné a bohaté družiny moravské, jež dosud bez pohromy se zachovalo. As půl hodiny za městečkem Nedvědicemi, proslulým svými lomy bílého průsvitavého mramoru, dvě lesnatá pásma hor se sbližují, tvorce podélne údoli, v jehož středu na vysoké skále vévodí hrad Pernštejn. Po stinné cestě lesem vystupujeme vzhůru a třemi branami ve hradbách vcházíme až k samému hradu. Pevný, jako slítý z jediné hmoty, ční tu do závratné výše, skála nad skalou.

Nejvyšší pořadí oken tvorí arkýře, na silných kamenech ze zdi vyčnívající, což nemálo ozdobuje stavbu, avšak čini ji nahoře značně širší, než při základě. Vysoko jest stoupati po schodech do hradu, než dosáhneme část ku obývání určenou. Zde nás zajímá především ohromná jídelna, nábytkem ve středověkém vkusu opatřená. Stěny zdobí podobizny hrabat Mitrovských, jimž hrad nyní náleží, jak v genealogickém postupu po sobě následují. Po více než stu letech diví se ti staří páni v divných svých krojích tak živě na nás, jakoby chtěli promluvit, ukazujíce nám tu vážnou tvář, tu opět usmívavou a mnohdy velmi významnou.

Světnice vedle jídelny představuje malou obrazárnu, v které by nalezl přítel starožitnosti zábavy pro dlouhou dobu, jednak pro starobylost, jednak pro podivně často předměty maleb. — Vnitřní úprava hradu věrný podává názor o středověkém způsobu stavby.

Úzké, dlouhé chodby probíhají mezi přesilnými zdmi, tu a tam jsou na nich nízká železná dvířka. Uzké točité schůdky postranní vedou z patra do patra vedle hlavních schodů, vycházejících z pěkných starobylých síní.

Též do světnic vstupuje se po schůdkách buď nahorů buď dolů. Taktéž do sálu, který jest určen pro knihovnu, po širokých schodech s gotickým zábradlím sestupujeme. Skříně na knihy jsou dle starobylého vkusu upraveny a na nich mimo soch stojí lesklá brnění rytířská. Množství kožených foliantů budi úetu svým významem vzezřením. V předsíni knihovny pak nalézá se sbírka přírodnin, jež poskytuje panství penšteinské.

Vystoupíme krásným gotickým portalem, ozdobeným kolkolem znaky, na cimbuří věže, odkud jeví se rozkošný pohled v krajinu.

Vystoupíme i na pavlan, nejvýše v povětří nad propasti visící, odkud teprve posoudíme lze ohromnou výšku stavby, jestliže jí totíž měříme dle hlonky pod námi zející.

Ridký to rozhled! Jako bychom s nějakého orliho hnizda dolů hleděli na svět.

a hubování; chvála zasloužená ale vás těší. Uděláte-li nějakou hloupost — odpusťte, i paníčky to dovedou — jest vám tu příliš ostrá důtka milá a stojíte náramně o nadávky? A což, bylo by vám příjemno, kdybyste se pro samou práci ani v noci vyspati nemohla a při všem lopocení ani nejmenší zábavy neměla? Vidíte, co se vám nelibí, nelibí se též vaši služce.“

Emancipovaná také má služku; není to nějaký phenomén, ale prosté a i v několika ohledech sprosté děvče, které již v několika domech okusilo hojně trpkosti a do nové služby vstupuje s pevným úmyslem: „že sobě líbíti a zapovidati ničeho nedá.“

Očekává to, co všude měla, „dření a hubu,“ jak tomu říká; ale brzy poznává, že se mylila. Nová paní velmi vlídně a mírně k ní se chová, hovoří někdy s ní o poměrech jejich domácích; poznavší, že tyto velice jsou bídné, lituje dívku, již od dětinství v cizině se plahočí, napomíná ji laskavě, aby zůstala hodnou; může-li, daruje jí nějakou pomůcku pro starou matku, kterou sprostá služka podporuje. Děvče jest všecko překvapeno.

„Takové paní,“ povídá dole u kašny, „jsem ještě neměla, to je pravý anděl!“

„Nu, počkej, až tě přijde navštívit Jeník, jak se ten anděl změní,“ smějí se jí družky.

„Ach, ano! Jeník, toho sobě „zapověditi“ nedám; všecko jí chci dělati, ale abych Jeníka nechala, ne, raději odejdu.“ Dlouho přemýšlí, až konečně se odhodlá, přiznává se paní, že má „milého.“

Tato pokojně ji vyslechně: „Jest-li pořádný člověk, který má poctivé záměry, tedy proti takové lásce ničeho namítati nemohu; přiveď mi jej, abych ho poznala. Jsi nezkušené děvče a můžeš mi důvěřovat, že s dobrým úmyslem tvého milého chci seznati.“

Děvče s podivením na paní hledí, neví, jest-li dobré slyšelo, pak ale vděčně dobré velitelce děkuje.

K večeru přijde Jeník, švarný to chasník; pán a paní, vzdělaní to znatelé lidí, čtou mu v tváři dobrorudečnost a poctivosť. Oznamují mu, že proti návštěvám jeho ničeho nenamítají, miní-li to s dívkou upřímně. Jeník ovšem radostně přisvědčuje.

Kačenka se zářícím okem přítelkyním tvrdí, že anděl se nezměnil, a že pro svou dobrou paní třebas do ohně skočí.

Emancipovaná naše služka svou dobré pozorovala, zná chybějí, ale uznává též dobré její vlastnosti; chyb dívku zprostíti, dobré vlastnosti vyvinovati hledí, ne snad jenom v prospěch slnžby, v prospěch tedy vlastní, ale z pravé lásky k bližnímu. Především hluboko v prachu se plížíci náhledy o tom, co jest radost, požitek, tříbí; nezačíná moralisováním, ale láká dívku znenábla k poznání radostí vznesenějších, které povstávají v pozorování dobrých výsledků poctivého snažení, ze spořádaných poměrů zevnějších a ze spokojenosti vnitřní. Jsouc sama skromna v oděvu i ostatních zevnějších potřebách, snadně poučí služku, že peněz svých na parádu a na útraty při „muzikách,“ vyhazovati nemá, aby jiným zaslepeným družkám se rovnala. Nebrání jí někdy si zatančíti a se obveseliti, neboť jest děvče mladé, ale snaží se jí vštípiti ošklivost proti nemírnosti v každém ohledu. Dá jí pokyn, že místo útraty při tanci v hospodě může mítí krásnější zábavu ob čas v divadle. Učí ji, že přečisti si

že tento nikdy toho nelitoval a litovati nebude, že sobě za družku na cestách vezdejšího života vyvolil emancipovanou tu, každý pochopí a za šfastného muže tohoto prohlásí.

A kdož z vás, pánové, by mínění toho nebyl? Kdož takové ženě emancipované rád všecku čest by nevzdal, emancipaci, jak ji rozumíme my, jak příkladem zhora uvedeným ji objasnití jsme se snažili, překážky by kladl? Zajisté nižádný z vás.

Jen nevzdělanec, který, ničeho sám nevěda, vzdělanější nad sama sebe ženy právem se štíti, žádati by mohl, aby práva emancipace žen se nešírla, duševní vzdělání ženského pohlaví zanedbáváno, a toto k nevědomosti a k chybám ji provázejicím odsonzeno bylo, když možností jest, abychom z našich dívek měli samé v pravdě emancipované ženy.

Možností ale jest to; náš ideál nedostížitelný není!

D o p i s y .

U p o m í n k y z p r á z d n i n .

Píše Emilie Frischová.

Jakmile se k Labi přiblížíme, jedouce od Prahy směrem východním po státní dráze, prozrajuje nám ono blízkosť svou krásnými zelenými lučinami, které je po cestě skrze východní Čechy provázejí. Obzor za nimi skoro veskrz omezen jest listnatými lesy. Podobný ráz zachovává krajina až ku Choční, kde se súží v rozkošné údoli, jímž tichá Orlice se proudí.

Mezi městečky vedle dráhy ležicimi vyniká malebnou polohou zvláště Brandýs.

V lese protějším strmi jehlanec na pamět Komenského zde postavený, a nad městem dosud ční větché zbytky hradu, v němž někdy Karel ze Žerotína, rovněž šlechetný jak genialní to muž, přistřeši poskytl našemu učiteli všech učitelů. Zde Komenský truchlil nad pohromou, kterou vzala víra bratrská, avšak jako vždy v běhu života svého hledal hned úlevy ve práci prospěšné. Známo, že původ zde vztalo dílo: Labyrint světa a ráj srdce.

Ústí i malebné Letovice minou, ještě několik stanic — až konečně zavzní: Blansko.

Klid přírody zde vyrušován jest neustálým bušením a lomozem, neboť Blansko slyne silným průmyslem železářským.

Chceme-li navštívit pověstnou Macochu, dejme se tam nejradiji pěšky od Blanska, poněvadž cesta tato sama již odměňuje podnik.

Zelený důl, kterým se ubíráme, brzy se šíří, brzy zase strmými skalami sevřen jest, které čím dálé tím vyššími a těsnějšími se stávají. Říčka Punkva, proti jejimuž proudu stále postupujeme, konečně nám zmizí.

Došli jsme totiž místa, odkud ze skalní jeskyně vybíhá. Možno ji ještě na několik kroků stopovati, potom se skála sníží až nad samou hladinu, a nechledáme se nyní s Punkvou dříve než v Macoše.

V pravo, v levo vedle cesty vyskytuji se všude menší jeskyně; tak též, pohledneme-li vzhůru podél strmých skal, sbledáme v bledošedém vápenci ještě mnohé otvory všelikých rozměrů, samé to jenky neznámého nitra těchto rozrýtých skal. Nyní, po tříhodině cestě, neobtěžujme si na dostupném místě jedné straně vzhůru se bráti. Po namáhavém vystupování jsme konečně odměněni pohledem na Macochu.

Stojíme na pokraji údoli do kulata uzavřeného, do něhož není žádného vchodu. Ke dnu se údoli poněhál súží, tak že se podobá as vnitřku obrovského kornoutu, jehož průměr při hořejším kraji 160 m. a kolmá hloubka asi 150 m. měří. Stěny jsou, ač ne všude úplně kolmé, přece tak srázné, že nelze po nich nikterak sestoupiť. Přece však bylo již odvážlivců, kteří se po lanech spustili do závratného klínu propasti této.

Na dně protéká Punkva co potok již dosti značný; také jest tam svěží rostlinstvo.